

KULTUURIMINISTEERIUM

Haldusreformi (s.h Riigireformi) mõju kultuurikorraldusele

Eino Pedanik
rahvakultuurinõunik

09.12.2017

Seadusandlus kultuurivaldkonnas, mis võivad puudutada KOV

Rahvaraamatukogude seadus

Muuseumiseadus

Muinsuskaitse seadus

Etendusasutuste seadus

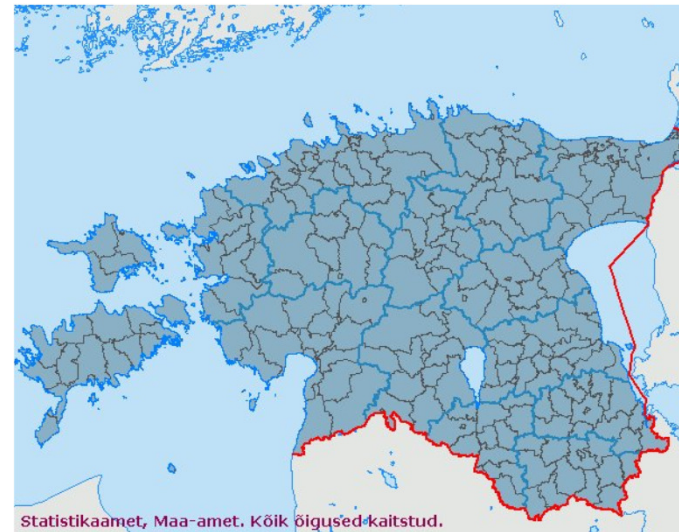
Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus

Omavalitsus üksuste liitude seadus

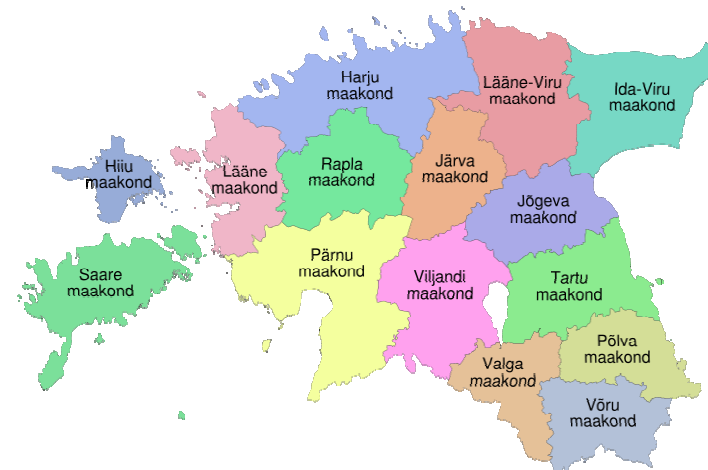
jne

SUUR MUUTUSTE AEG

KOV HALDUSREFORM
(213 KOV asemel 79)

RIIGIREFORM

Ühine sõnum ehk lähiaastate tendentsid nii naaberriikides kui ka Eestis

- Elanikkonna vananemine
- Tööjõulise elanikkonna vähenemine
- Sotsiaalsete kulutuste suurenemine
- Rahaliste ressursside vähenemine

Inventuur erinevate teenuste ja ressursside osas on möödapääsmatu

Järeldused teiste riikide kogemustest haldusreformi läbiviimisel (Soome, Taani)

1. Ressursside kokkuvõid on möödapääsmatu teema igas riigis.
2. Reformide käigus vabanes suur hulk valdkonna spetsialiste, kellest paremaid kasutatakse uutes struktuurides – paraneb teenuste kvaliteet (s.h paraneb ka poliitikute kompetents).
3. Vajalik on regulaarne (üleriigiline) kultuuriuuringute ja analüüside läbiviimine kultuuriteenuste osas KOV-is
4. Soodustada omavalitsuste piiriülest koostööd kultuuri teenuste osutamisel.
5. Suuremad KOV-d on võimekamad.
6. On oluline omada korralikku juriidilist baasi/regulatsiooni s.h ka kultuurivaldkonnas.

Haldusreformi mõju KOV kultuurikorraldusele

Kas seda osatakse/osati kultuurivaldkonna huvides
positiivselt ära kasutada?

1. KOV liitumiste läbirääkimiste käigus kultuurikorraldajate laiapõhjalise töögrupi moodustamist
2. Senise väljakujunenud mõtteviisi muutmist
3. Suurema piirkondliku pildi tunnetamist
4. Kultuuriasutuste optimaalsete võrgustike planeerimist
5. Elanikkonnale osutatavate kultuuriteenuste kaardistamist

KUM ja haldusreform

KUM tegutsemise aluseks sai valitsuskoalitsiooni haldusreformi kava, mille alusel võeti suund kohaliku halduse reformimiseks.

Haldusreformi kava kohaselt

- Sätestatakse seaduse tasandil omavalitsustele ülesanded ja reguleeritakse omavalitsuste ühisasutuste tegevused, et omavalitsused saaksid tagada teenuste osutamise ühtlaselt kõikjal Eestis.
- Kriteeriumidele vastavatele omavalitsustele võimaldatakse lisaks omavalitsuslikele ülesannetele osutada ka riigi poolt rahastatud riiklikke ülesandeid.
- Haldusreformi käigus töötatakse välja kohalike omavalitsuste uus rahastamismudel.

Kultuuripoliitika arengusuunad 2020

p 22. Riik võtab regionaalses kultuurikorralduses suuna ülesannete ja vastutuse selgemaks määratlemiseks koostöös kohalike omavalitsuste, omavalitsusliitude ning kolmanda sektori organisatsioonidega.

KUM huvi haldusreformi protsessis

- Omavalitsuste liitmise tulemusena peaks säilima ning paranema kultuuriteenus KOV-s ja maakonnas.
- Me eeldame, et ühinenud KOV-is on kultuurialane võimekus suurem kui väiksemates KOV-des.
- Seaduste muutmise käigus, oleks mõistlik korrastada kultuurikorralduse valdkonda nii kohalikul kui maakondlikul tasandil.

KUM huvi haldusreformi protsessis 2

- KUM tegevuse eesmärk on väärtustada kultuuritegevust kohaliku omavalitsuse tasandil ja otsida võimalusi, kuidas seda antud juhul kõige paremini teha.

Perioodil jaanuar-märts 2016 on KUM analüüsinud ministeeriumi siseselt KOV tegevusi erinevates kultuuri- ning spordivaldkondades.

Kultuuriteenuste kaardistamine kultuurivaldkondades

Arhitektuur ja disain, film (kinod),
kultuuriline mitmekesisus
(vähemusrahvused), kunst,
loomemajandus, muinsuskaitse,
muuseumid, muusika, raamatukogud,
rahvakultuur (vaimne kultuuripärand),
teater.

Sporditeenuse kaardistamine - sport

Kultuuri valdkondlik kaardistamine (lähtuvalt elanikust)

	KOV	Maakond	Riik
Seadustest tulenevad tegevused			
Vabatahtlikult teostatavad tegevused			
Ideaalis tehtavad tegevused			

KUM ettepanek KOKS-i täiendamiseks

§ 6. Omavalitsusüksuse ülesanded ja pädevus

(1) Omavalitsusüksuse ülesandeks on korraldada antud vallas või linnas sotsiaalabi ja -teenuseid, vanurite hoolekannet, **kultuuri-, spordi- ja** noorsootööd, elamu- ja kommunaalmajandust, veevarustust ja kanalisatsiooni, heakorda, jäätmehooldust, territoriaalplaneerimist, valla- või linnasisest ühistransporti ning valla teede ja linnatänavate korrashoidu, juhul kui need ülesanded ei ole seadusega antud kellegi teise täita.

KOKS-i täiendamise olulisusest (põhjendused)

- EV põhiseaduse kohaselt peame me tagama eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimise läbi aegade.
- Riik koosneb keskvalitsusest ja omavalitsustest ehk avalikust sektorist. Seega peaks mõlemapoolsel avalikul sektoril olema vastutus eesti keele ja kultuuri säilimise eest.
- Kui KUM-il on tulenevalt Vabariigi Valitsuse seadusest kultuuritöö korraldamise kohustus, siis KOV-il tulenevalt KOKS-ist seda kohustust ei ole.

Kultuuri ja spordi rahastamisest KOV-des

- KOV-id panustavad kultuuri-, spordi- ja vabaajategevustesse RAM andmetel oma eelarvete kaudu aastas üle 200 miljoni euro.
- KOKS-i täiendamise ettepanekuga ei näe KUM ette KOV-dele kultuuri- ja spordivaldkondade otsest lisarahastamise kohustust, vaid tegevuste toetamine peaks toimuma vastavalt KOV eelarvelistele võimalustele.

Riigi ja KOV koostöö spordivaldkonnas

- Strateegiadokumendis „Riigi spordipoliitika põhialused aastani 2030“ on kindlaks määratud Eesti spordipoliitika visioon, üleriigiline eesmärk ja prioriteetsed arengusuunad, mille saavutamiseks on vajalik riigi ja kohalike omavalitsuste tihe koostöö.
- Spordikorraldus põhineb avaliku sektori ja spordiorganisatsioonide koostööl ja rollijaotusel.
- Avalik sektor on valdavalt tingimuste looja seadusandluse, toetuste, koolituste ja sporditaristu kaudu; spordiorganisatsioonid on inimeste kaasajad ja tegevuste korraldajad ehk spordivaldkonna teenusepakkujad.

KOKSi täiendus kultuuri- ja sporditöö
korralduse kohustus KOVis võeti riigikogus
vastu 14.06.2017 ja see jõustub 01.01.2018

Kultuuriteenused KOV-des 1

- Korraldada raamatukogude ülalpidamist, juhul kui need on omavalitsusüksuse omanduses.
- Raamatukoguteenuse korraldamine, arendamine ja vahendamine elanikkonnale (*kogud, teenused, töötajate kompetentsid*)
- Raamatukoguteenuse toetus rahvaraamatukogude võrgule ja maakonnaraamatukogude võrgule - (*teavikute toetus rahvaraamatukogudele*)

Kultuuriteenused KOV-des 2

- Korraldada muuseumide, ülalpidamist, juhul kui need on omavalitsusüksuse omanduses.
- Piirkondliku ajaloo ja kultuuripärandi kogumine ja säilitamine.
- Muinsuskaitse alaste tegevuste korraldamine.
- Professionaalse kultuuri (kaunite kunstide) vahendamine.

Valdkonnad - teatrietendused, kontserdid, näitused, filmid jm.

Kultuuriteenused KOV-des 3

- Korraldada etendusasetuste (teatrite) ülalpidamist, juhul kui need on omavalitsusüksuse omanduses.
- Korraldada galeriide (näitusepindade), ülalpidamist, juhul kui need on omavalitsusüksuse omanduses.
- Galeriide võrgustiku väljaarendamine.

Kultuuriteenused KOV-des 4

- Kinode võrgustiku väljaarendamine.
- Korraldada kinode ülalpidamist, juhul kui need on omavalitsusüksuse omanduses.
- Loomemajandusalase nõustamise korraldamine (Maakondade arenduskeskuste kaudu)

Kultuuriteenused KOV-des 5

- Territoriaalplaneerimise korraldamine.
- Rahvamajade võrgustiku väljaarendamine.
- Korraldada rahvamajade ülalpidamist, juhul kui need on omavalitsusüksuse omanduses.
- Harrastajatele kultuuriga tegelemise tingimuste loomine.

Osalemise võimaldamine, vajaliku taristu olemasolu, juhendajate tasustamine, esinemisriided, transport, pillid, sisuliste tegevuste toetamine.

Kultuuriteenused KOV-des 6

- Huvihariduse kättesaadavuse tagamine.
- Korraldada huvikoolide ülalpidamist, juhul kui need on omavalitsusüksuse omanduses.

Oluline on muusika- ja kunsti valdkonnas esmase baashariduse omandamine. Lisaks puudutab huviharidus spordi ja kultuurilise mitmekesisuse valdkondi - spordikoolid; pühapäevakoolid)

Kultuuriteenused KOV-des 7

- Laulu- ja tantsupeo protsessis osalevate kollektiivide toetamine.

(Laulu- ja Tantsupeo traditsioon on kantud UNESCO Vaimse Kultuuripärandi esindusnimekirja)

- Piirkondliku kultuurilise eripära (vaimse kultuuripärandi) väärtustamine ja toetamine.

(Kihnu, mulgi, seto, saared, Kesk-Eesti jne teemad)

Kultuuriteenused KOV-des, maakonnas

- Maakonna kultuuritraditsioonide säilitamine ja edendamine.
- Maakonna noortekollektiivide toetamine (*nende olemasolu korral*).
- KOV toetus OVL kaudu maakonna kultuurialastele ühissündmustele ja ülemaakondlikele kollektiividele.

Maakonna laulu- ja tantsupeod, harrastusteatri festivalid erinevatele vanuseastmetele, lauluvõistlused ja teised ülemaakondlikud suursündmused.

Sporditeenused KOV-des (koondatult)

- Elanikkonnale tingimuste loomine spordi ja liikumisharrastuse arendamiseks.
- Spordialase taristu võrgustiku väljaarendamine.
- Sporditegevuse kui huvitegevuse toetamine.
- KOV toetus OVL kaudu maakonna spordiliidu poolt korraldatavatele spordialastele ühistegevustele.

Veel teemasid KOV-is, maakonnas

- Kultuuri arengukavade koostamise vajalikkus (KOV, maakond, piirkond).
- Infrastruktuuri väljaarendamine kultuuri põhitegevuse toetajana ka maakonnas.
- Kultuuriturismi arendamine.
- jne

Riigireform – mis toimub?

- Osade riigiasutuste liitmine
- Osade riigiasutuste tegevuse lõpetamine
- Osade riiklike ülesannete üleandmine KOVidele (koos rahaliste vahenditega)
- Osade riigiasutuste Tallinnast välja viimine.

- *Maavalitsuste tegevuse likvideerimine alates 01.01.2018*
- *Rahvakultuuri Keskuse väljaviimine Viljandisse*

Maakondlik (regionaalne) kultuurialane ühistegevus

- Riigireformi käigus seoses maavalitsuste tegevuse lõpetamisega suutsime maakonna tasandi kultuurifunktsioonid (koos vastutusaladega) RAMi kaudu suunata KOVidele ühiseks teostamiseks, andes sellele funktsioonile kaasa vähesed rahalised vahendid, mis oli maavalitsuste kultuuritöötajate palgafondist järele jäänud.
- KOV ühistegevuse osas peavad nad omavahel kokku leppima, millise asutuse või institutsiooni kaudu nad seda edaspidi korraldama hakkavad.
- Kas selleks saavad olema omavalitsuste liidud, maakondlikud arenduskeskused, üksik KOVid või mingid muud institutsioonid.
- Eeldatavasti võib see juhtuda mitte enne kui 2018.a esimesel poolaastal.

KOV ülesanded kultuurialases ühistegevuses (KUM ettepanek, toimib RAM kaudu)

- Maakonna kultuuripoliitika kujundamine ja elluviimine ning maakondlike arengustrateegiate ja teiste maakonna või regiooni arengueeldusi loovate kultuurivaldkonna kavade väljatöötamine, täiustamine ja elluviimine;
- Üleriigiliste laulu- ja tantsupidude maakondliku komisjoni töö korraldamine;
- Koostöö korraldamine kohaliku omavalitsuse üksuste, erinevate kultuuriasutuste ning -organisatsioonide, koolide ja teiste institutsioonidega;
- Maakonna kultuurialase ühistegevuse koordineerimine ja korraldamine;

KOV ülesanded kultuurialases ühistegevuses (KUM ettepanek, toimib RAM kaudu) 2

- Maakonna ja kohaliku identiteedi teadvustamine ning kultuuriajaloolise eripära ja järjepidevuse säilitamine ning kaitsmine;
- Maakonna kultuurisituatsiooni analüüs ja arenguprotsessidele hinnangu andmine;
- Kohalike omavalitsuste ja nende allasutuste, koolide ja teiste institutsioonide nõustamine kultuurivaldkonda kuuluvates küsimustes;
- Kultuuriteabe kogumise korraldamine, analüüsimine, vahendamine ja levitamine.

Kokkuvõtteks

- Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020 lähtuvad veendumusest, et kultuur on üheks võtmeteguriks riiklike ja kohaliku tasandi eesmärkide saavutamisel ja et kohalikel omavalitsustel on kanda oluline roll kohaliku tasandi kultuurielu korraldamisel, kultuuriasutuste ülalpidamisel ning kultuuritegevuse toetamisel.
- Nii riigi kui KOV kultuuri- ja spordialase tegevuse sihtgrupiks on üks ja see sama elanikkond.
- KOV-d on kultuuri- ja sporditegevuse toetamisel partneriks riigile (*või vastupidi – Riik on kultuuri- ja sporditegevuse toetamisel partneriks KOV-dele*)

Kokkuvõtteks 2

- Riigi ja KOV partnerlusele tuleks edaspidi pöörata suuremat tähelepanu, kuidas ühistegevuse kaudu saavutada põhiseadusest tulenev eesmärk.
- Erinevate kultuuri- ja spordivaldkondade toetamisel tuleks saavutada kokkulepped valdkondadele arengu eelduste loomiseks.
- KOKS-i planeeritava täienduse lisamine oli esimeseks sammuks nii riigi kui KOV-de koostöö tõhusamaks korraldamiseks.
- Haldusreform loob koostööks paremad eeldused, sest riigil on lihtsam suhelda väiksema arvu ning paremini toimivate KOV-dega.

Kokkuvõtteks 3

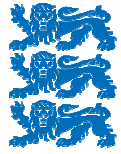
- Haldusreformi tuleks võtta positiivselt ja kasutada seda oskuslikult kultuurivaldkonna huvides ära.
- Avanevad uued võimalused kultuurivaldkonna edasiarendusteks (*tekib rohkem ideede genereerijaid, võib olla ka rohkem rahalisi võimalusi, koostöö erinevate kultuurivaldkondade vahel*).
- Kasvab külakogukondade olulisus uute keskuste tekkimisega.
- Kultuurimaastiku korrastamine vajaduspõhiste teenuste osutamisega.

Järgnevad tegevused regionaalses kultuurikorralduses

Peale KOV-de poolt tehtud valikuid institutsioonide osas, kes hakkavad täitma maakonna tasandi kultuurifunktsioone, nõustada nende uusi töötajaid maakondliku tasandi vastutusalast s.h LTP ettevalmistusest maakondlikul (piirkondlikul) tasandil ja luua uued koostöö alused.

Objektiivse regionaalse üleeestilise tagasiside saamiseks kultuurivaldkonnas, oleks mõistlik luua uutal alustel toimiv eesti regionaalse kultuuripoliitika nõukoda.

Käivitada kaugemas perspektiivis erinevate kultuurivaldkondade maakondliku ühistegevuse kaardistamise protsess.

KULTUURIMINISTEERIUM

Kultuuriministeeriumi tellimusel on Rahvakultuuri Keskuses valmimas analüüs

KOV kultuuri- ja spordieelarvete analüüs

Töögruppis: A. Kõiv, E. Pedanik, A. Lintnermann ja M. Peever

Analüüs KOV kultuurivaldkonna rahastuse kohta 2014-2015 a andmete põhjal

- Eesmärgiks saada ülevaade kultuurirahastuse osakaalu kohta kohaliku omavalitsuse eelarvest;
- Lähteandmed võetud Rahandusministeeriumi kodulehelt;
- Analüüsi aluseks on eelarve täitmine saldoandmikust;
- Rahvaarv Statistikaameti kodulehelt;
- Vaatluse all kultuurivaldkonna rahastus põhitegevuse kulude suhtes nii spordivaldkonnaga koos kui ilma ühe elaniku kohta;
- Tulemuseks suhtarvud eurodes ja protsentides.

Eelarvearuanne	
08	Vaba aeg, kultuur ja religioon
08102	Sport
08103	Puhkepargid ja -baasid
08105	Laste muusika- ja kunstikoolid
08106	Laste huvialamajad ja keskused
08107	Noorsootöö ja noortekeskused
08108	Täiskasvanute huvialaasutused
08109	Vaba aja üritused
08201	Raamatukogud
08202	Rahva- ja kultuurimajad
08203	Muuseumid
08234	Teatrid
08235	Audiovisuaal, sh kinod
08236	Muusika (kontsertorganisatsioonid)
08207	Muinsuskaitse
08208	Kultuuriüritused
08209	Seltsitegevus
08210	Loomaaed
08211	Botaanikaaed
08212	Laululavad
08300	Ringhäälingu- ja kirjastamisteenused
08400	Religiooni- ja muud ühiskonnateenused
08600	Muu vaba aeg, kultuur, religioon, sh. haldus
	Ülalnimetatata vaba aja, kultuuri ja religiooni kulud kokku

Vaadeldav periood 2014-2016

PÕHITEGEVUSE
KULUDE JA
INVESTEERIMIS-
TEGEVUSE
VÄLJAMINEKUTE
JAOTUS
TEGEVUSALADE JÄRGI

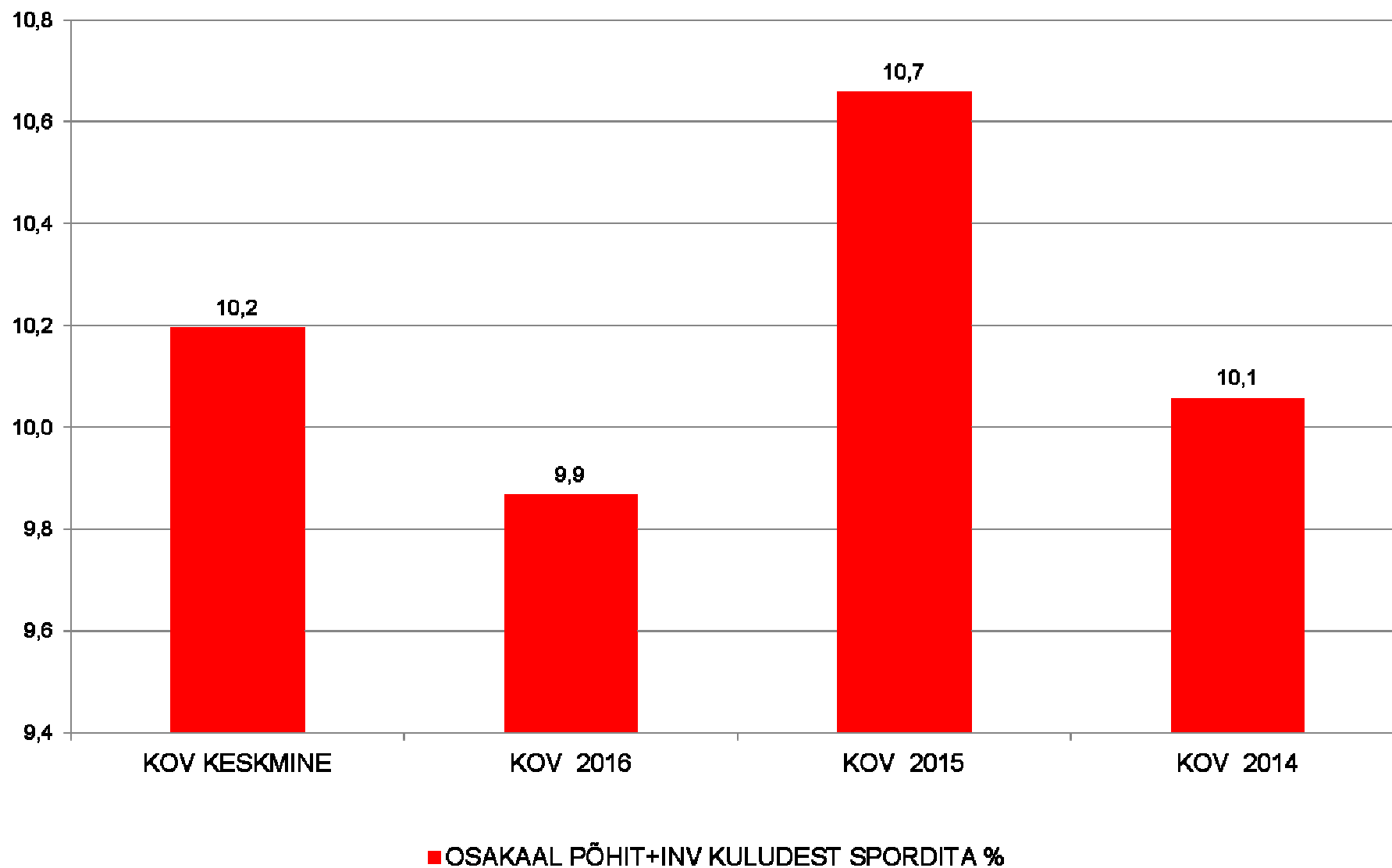

KULTUURIMINISTEERIUM

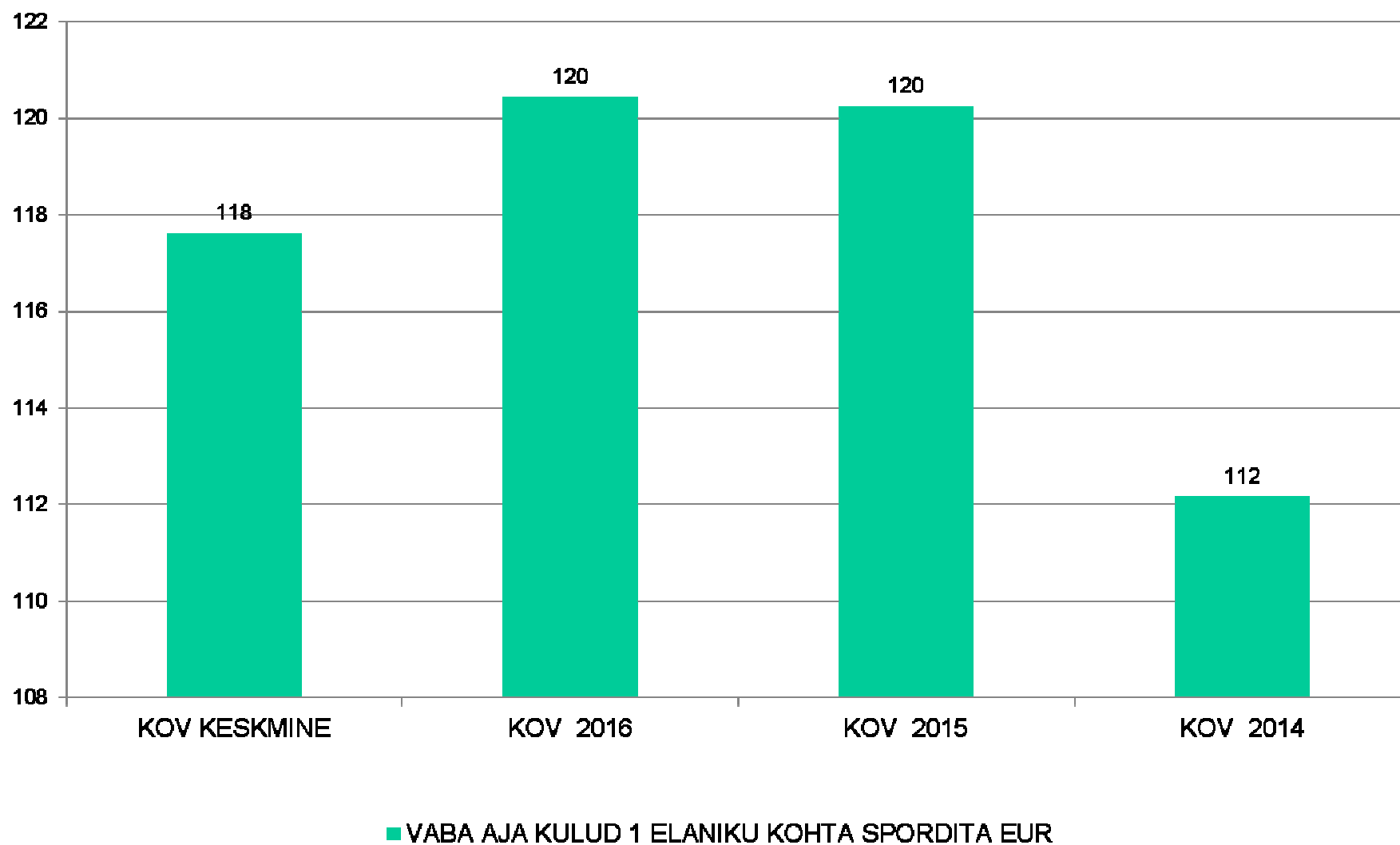
Kitsaskohad analüüsis

- “Vaba aja üritused” eelarverida kätkeb endas nii spordi, noorsootöö kui kultuurivaldkonna tegevusi – see ei võimalda väga täpset ülevaadet kultuurivaldkonna rahastamise kohta;
- Kinode, galeriide ülalpidamiskulud võivad kajastuda nii koolide kui kultuurikeskuse eelarveridadel ja see tähendab, et täpset ülevaadet mainitud teenuste osutamise kohta eelarvearuanded ei kajasta;
- Laste kultuurikollektiivide tegevus võib olla kajastatud omavalitsuseti erinevalt - näiteks erinevate toetuste real või kooli eelarves, mis muudab samuti kultuurivaldkonna rahastamise ülevaate saamise keerukaks.

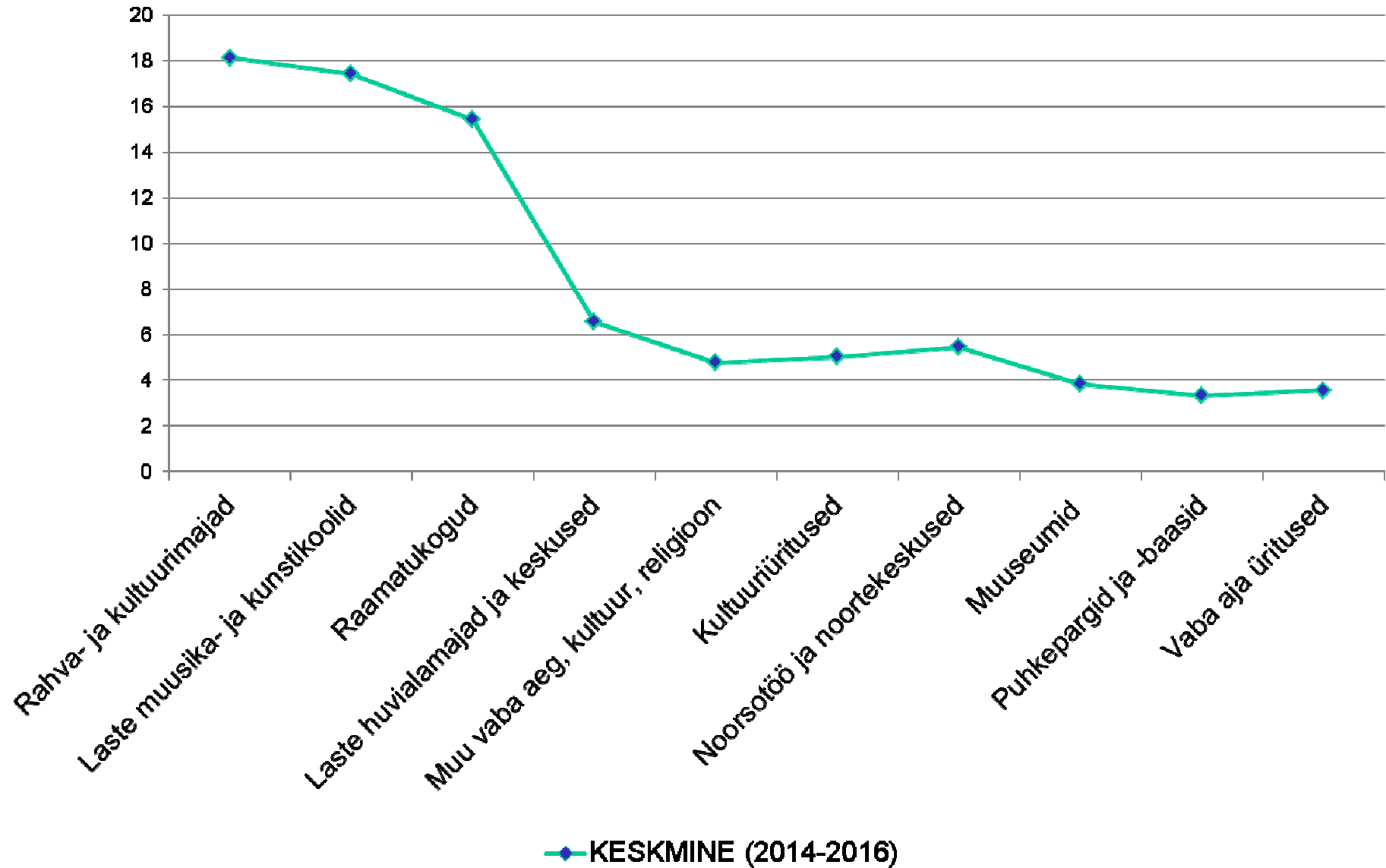
Kultuuri eelarve osakaalu % KOV üldelarvest

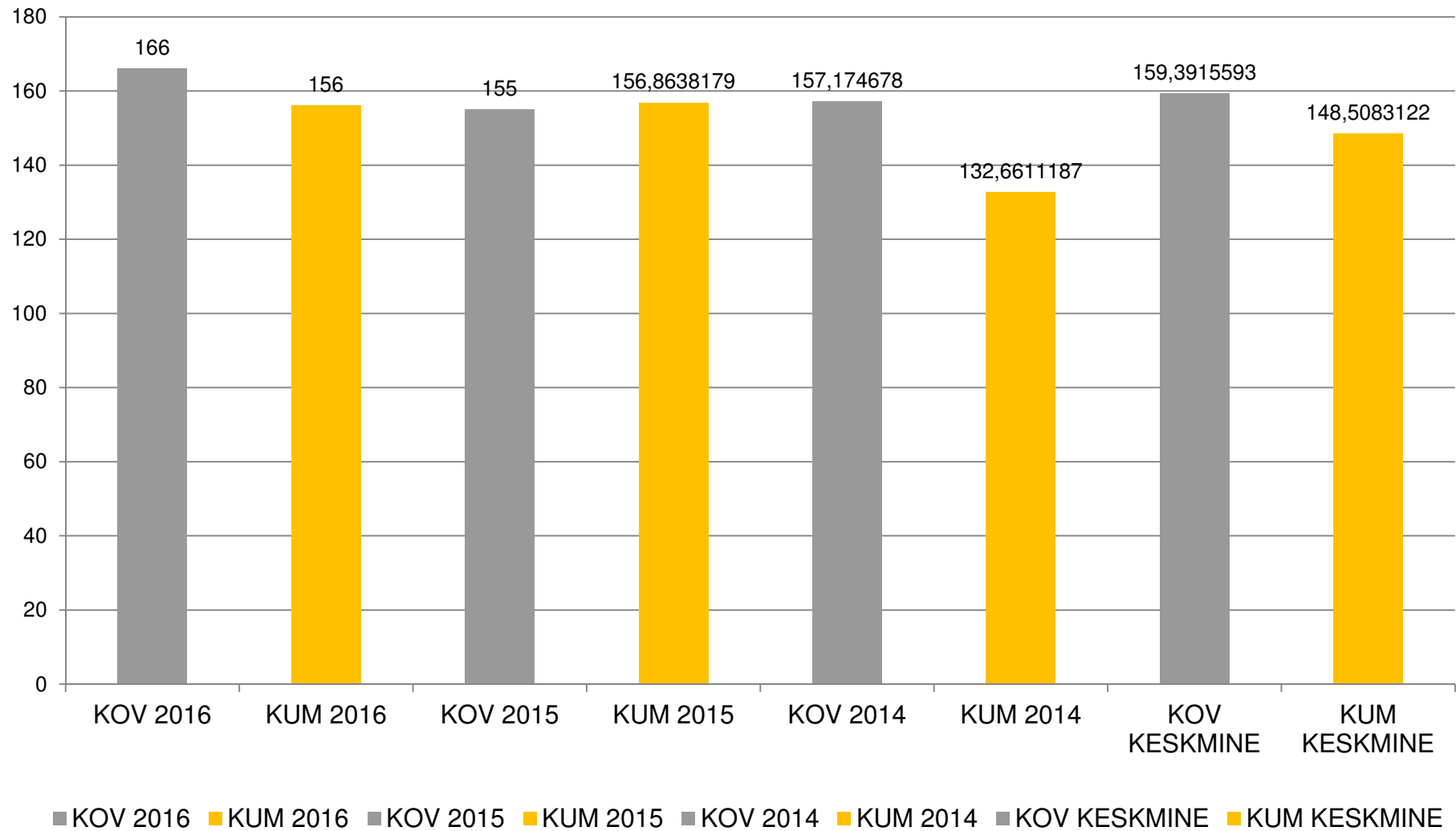
KOVide vaba aja – kultuurikulu ühe elaniku kohta EUR

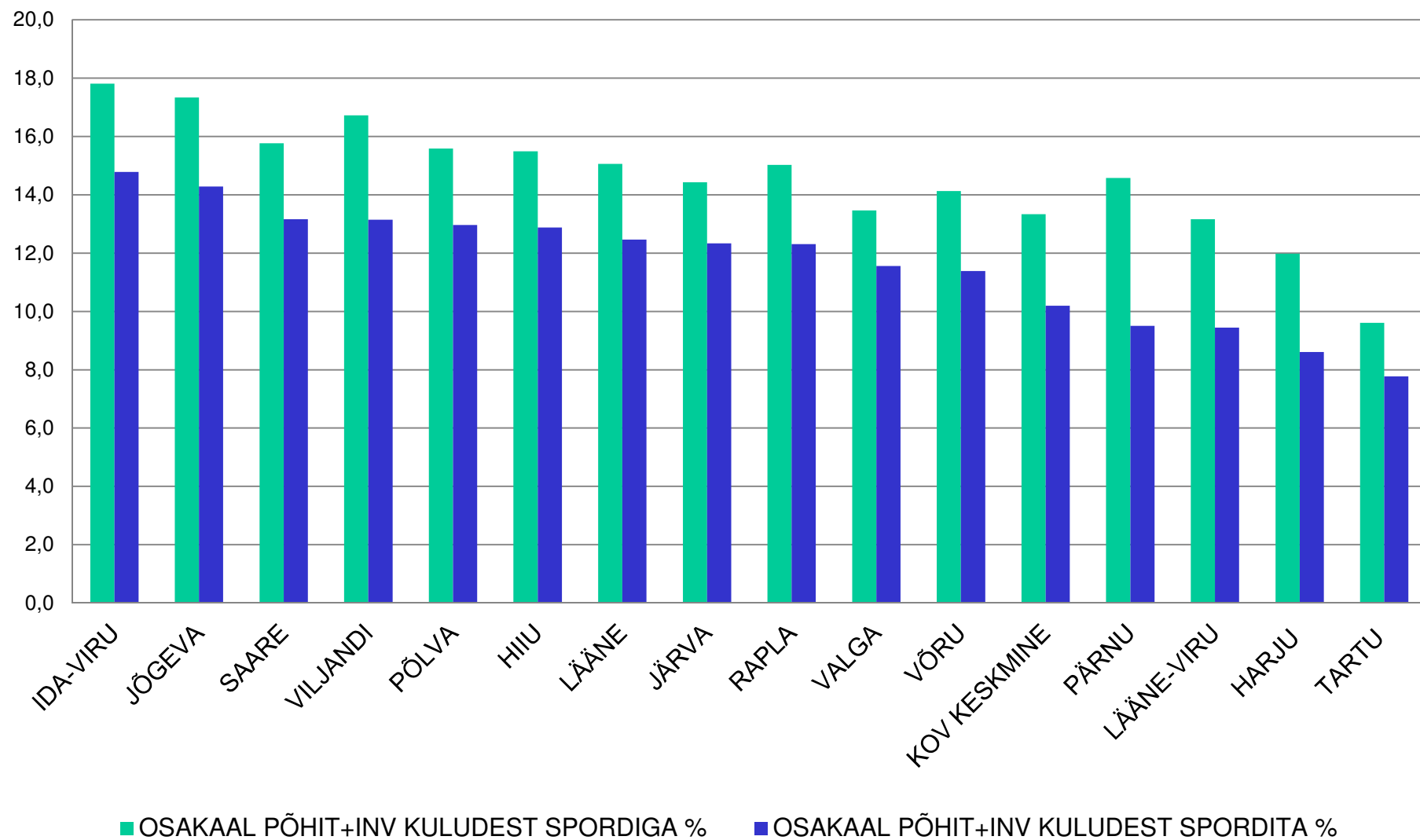
Kultuurivaldkondade osakaalu % vaba aja eelarve kuludest

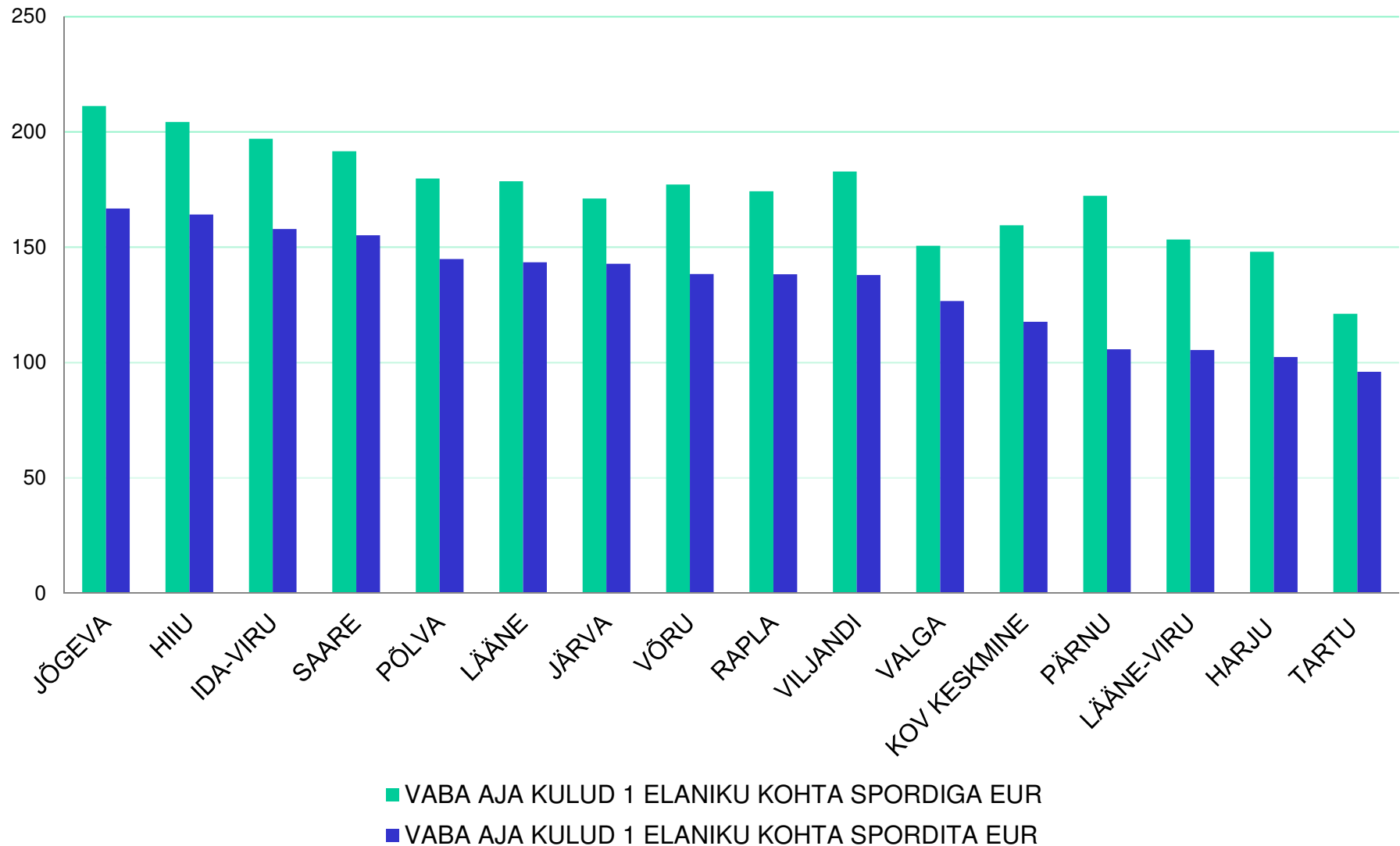
VABA AJA KULUD 1 ELANIKU KOHTA EUR

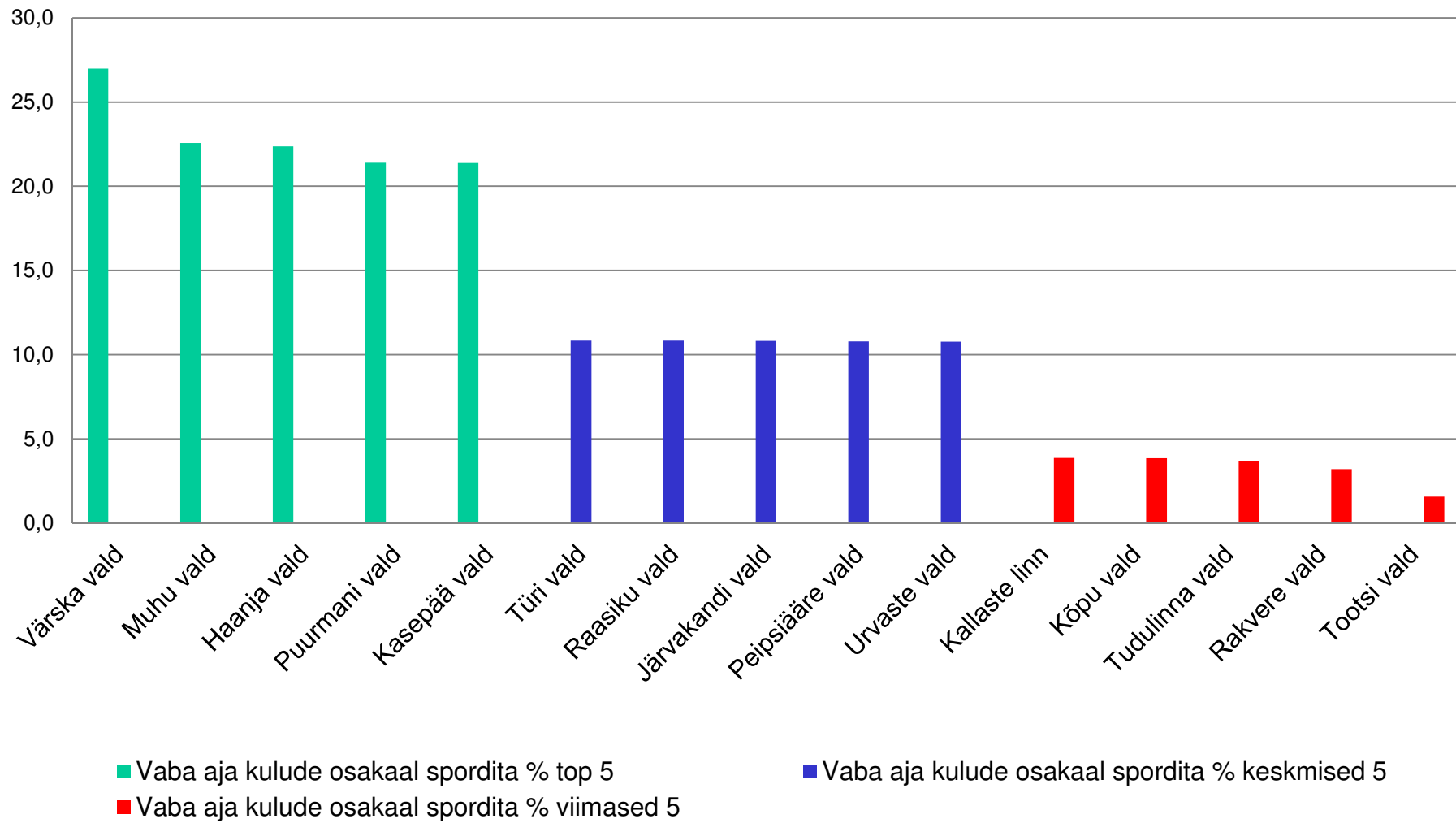
Vaba aja kulude eelarvete keskmine % KOVide eelarvetest 2014-2016 maakondade võrdlusena

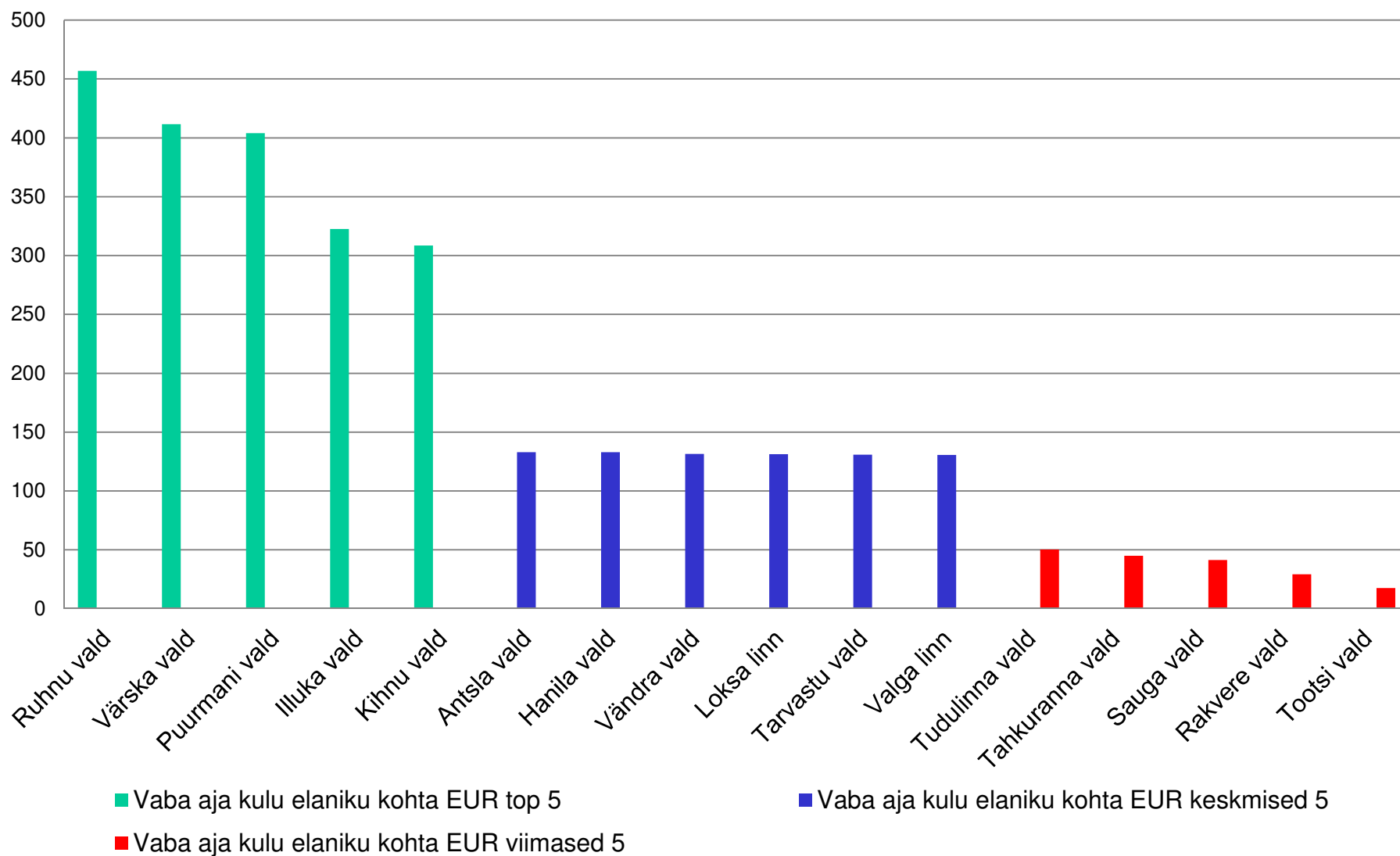
KOVide vabaaja keskmine kulu ühe elaniku kohta perioodil 2014-2016 maakondade võrdlusena EUR

Vaba aja eelarve osakaalu % KOV eelarvetest 2014-2016 spordita

KOVide vaba aja keskmine kulu ühe elaniku kohta 2014-2016 EUR

Küsimused, ettepanekud teemal kohalikud omavalitsused ja kultuur

Millise juriidilise regulatsiooniga saaks olulisemaid kultuuriteenuseid KOVidele määratleda.

Hetkel on käsil Riigikantselei ja RAM poolt koostöös erinevate ministriumidega KOV teenuste hindamise kriteeriumide väljatöötamine. Hindamisprotsess käivitub 2018.a. Baasandmeid saadakse erinevatest registritest (s.h Rahvakultuuri andmekogust ja ELT SA LTP registrist). Selle tulemusena saame ülevaate KOV kultuuri- ja sporditeenuste taseme, võimekuse ja suutlikkuse kohta.

Kas võib jõuda kokkuleppele, mida kultuurivaldkondades toetaksid KOVid ja mida riik, et oleks selge arusaam rahastamisest (täna võib olla on dubleeringuid, aga võib olla on valdkondi, kuhu peaksid mõlemad osapooled panustama, et kindlustada mõne kultuurivaldkonna areng – näiteks 50-50% toetamise põhimõtte alusel).

Kaugemas perspektiivis võiks kaaluda eraldi uuringu korraldamist KOVide tasandil, kuidas on erinevad kultuurivaldkonnad elanikkonnale kättesaadavad ehk tegemist oleks kultuuriteenuste kättesaadavuse uuringuga (kui kaugel teenus asub, mis hinnaga teenust kätte saadakse, kultuuritaristute võrgustike optimaalse vajaduse olemasolu ja kavandamine, jne).

KULTUURIMINISTEERIUM

Täna tähelepanu eest!

Eino Pedanik

eino.pedanik@kul.ee